

Poslání nebo povinnost ?

Vysoké školy a jejich fakulty mají zákonem o vysokých školách a svými statuty vymezeny základní povinnosti. Tou patrně nejzákladnější je výchova a vzdělávání vysokoškolsky kvalifikovaných odborníků.

Pro naši fakultu má tento úkol podobu přípravy vysokoškolsky kvalifikovaných právníků pro všechny právnické profese. Přitom je známo, že absolventi všech právnických fakult jsou schopni se úspěšně uplatnit i – díky široce koncipovanému společenskovědnímu základu studia – i v řadě jiných profesí.

Jistě nelze povinnosti vysokoškolských institucí vyčerpávat pouze pedagogickou činností. Jejím předpokladem je činnost publikační (ediční) a „image“ těchto institucí vytváří i řada dalších aktivit.

Nepochybným posláním je pak činnost vědecká. Nechci se však zabývat metodologickými otázkami této činnosti, jako spíše jejími – podle mého názoru v některých případech přímo celospolečenskými – dopady a i nutnými podmínkami.

Pokud totiž dojde k vědeckému potvrzení toho, že 2 x 2 jsou čtyři či naopak ke zpochybnění tohoto výsledku, je vědecký poznatek respektován zpravidla bez politických konsekvencí.

Je-li však právníky-teoretiky kriticky zkoumána platná právní norma, politické konsekvence se zpravidla dostaví. Poslání vědecky zkoumat právní řád je zpochybnováno a zužováno na výklad platného práva. Kdo by potom – při akceptaci tohoto zužujícího poslání vysokoškolské vzdělávací instituce – zkoumal právní normy z hlediska „de lege ferenda“?

Samotný zákonodárce nebo právní instituce aplikující právo, když nesplňují podmínky pro nezaujatý přístup vzhledem ke svému složení (zákonodárce) či postavení v rámci jisté hierarchie?

Vysoké školy naopak – *ex lege* – tyto podmínky mají. Tzv. akademická práva a svobody zahrnují nejen svobodu vědeckého bádání, ale i autonomii vysokých škol a jejich samosprávný charakter jsou bezesporu nutným základem toho, aby vysoké školy svůj podíl na vytvoření názorového pluralismu ve společnosti chápaly nejen jako nezastupitelné poslání, ale přímo povinnost.

Jaké jsou důsledky nerespektování této „povinnosti“ vysokých škol si ještě všichni pamatujeme z nedávné minulosti. Aby se neopakovala, zakotvil platný zákon o VŠ (zák. č. 172/1990 Sb.) akademické svobody. Jestliže jsme svědky toho, že jsou tyto svobody omezovány (zák. č. 216/1993 Sb.), pak toto omezování musíme odmítnout nejen v zájmu vysokých škol, ale celé společnosti.